# מנורת המאור — מידות האשה הטובה



שאלו לחכם אחד ואמרו לו, ספר לנו המדות הטובות שצריכה האשה להתנהג בהן. אמ' להם, צריכה האשה לעשות חפץ בעלה, ולומדת מדותיו, ועוזבת מדות אביה, עד אשר יאמרו כי היא בת בעלה ולא בת אביה, ומאירת פניה לבעלה תמיד, ואפי' בשעה שיכעסנה. ומכבדת אותו בשעת חסרונו כמו בשעת עשרו, ובימי זקוניו כבימי בחרותו. ומכבדת רגליה לצאת מפתח ביתה, ומקלת רגליה בפת לעני. ושוקדת על מלאכתה, ועובדת עבודת ביתה בין שפחותיה. ומינקת את בניה, ולא תתנם למינקת אחרת, לפי שחלבה רבה לגדל בו את בניה, ובו נבראו, שחלב המינקת הוא נכרי להם ויזיק אותם. ובורחת מישיבת כל הנשים המורדות והפושעות ומחרחרות הריב. ואומרת שבעתי, ואפי' אינה שבעה. אבל אשה רעה, שאינה חוששת לתועלת בעלה ולא לצרתו, אם יעשיר אם ידל, אם יתכבד או יתגנה, ולוחצת אותו יותר מדאי, ויועצת אותו עצות רעות, הרי זו כרקב בעצמותיו. ולמה אמר כרקב בעצמותיו, ולא בבשרו ולא באיבריו. מפני שהאשה היא עצם מעצמות האיש ובשר מבשרו, ואם אינה כל כך רעה היא כרקב בבשרו, שאיפשר שתרפא ויתקן, ואם היא מבישה היא כרקב בעצמות שאין לו תקנה, כך האשה הרעה אין לה תקנה. ד"א וכרקב בעצמותיו מבישה, האשה היא עצם מעצמותיו של איש, אם תהיה רעה ונרקבת, פי' נפסדת, הרי עצמותיו של בעלה נרקבין, וגורמת לו למות בלא עתו, דכתיב (משלי יד, א) חכמות נשים בנתה ביתה ואולת בידיה תהרסנו. ד"א חכמות נשים בנתה ביתה, זו אשתו של און בן פלת, שמנעה את אישה לחלוק על משה רבינו ע"ה ונמלט. ואולת בידיה תהרסנו, זו אשתו של קרח, שסייעתו למחלוקת ונבלע.

וגרסי' בבבא בתרא כל ימי עני רעים, זה מי שיש לו אשה רעה, וטוב לב משתה תמיד, זה מי שיש לו אשה טובה. בוא וראה, כמה רעה אשה רעה, שגיהנם נמשלת בה, שנא' (ירמיהו יא, יא) הנני מביא עליהם רעה אשר לא יוכלו לצאת ממנה. אמ' רב נחמן, זו אשה רעה וכתובתה מרובה, ואין רעה אלא גיהנם, שנא' (משלי טז, ד) וגם רשע ליום רעה. א"ר חנינא, על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצוא. מאי לעת מצוא, זו אשה, שנא' (משלי יח, כב) מצא אשה מצא טוב. וכמה טובה אשה טובה לבעלה, כי במציאותה אמר הכתוב מצא אשה מצא טוב, ובזמן שאינה מצויה אמ' לא טוב האדם היות לבדו.

וגרסי' במ' יבמות בפרק הבא על יבמתו, א"ר יוסי לאליהו, כתי' (בראשית ב, יח) לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו, במה עוזרתו. אמ' לו, אדם מביא חטים, חטים כוסס, פשתן, פשתן לובש, לא נמצאת מאירה עיניו ומעמידתו על רגליו. ועוד גרסי' בפרק הבא על יבמתו מי שאין לו אשה, שרוי בלא טוב, בלא עזר, בלא שמחה, בלא כפרה, בלא ברכה, בלא שלום, בלא חיים. בלא טוב, דכתיב (בראשית ב, יח) לא טוב היות האדם לבדו. בלא עזר, דכתי' (בראשית ב, יח) אעשה לו עזר כנגדו. בלא שמחה, דכתיב (דברים יד, כו) ושמחת אתה וביתך. בלא כפרה, דכתיב (ויקרא

טז, ו) וכפר בעדו ובעד ביתו. בלא ברכה, דכתי' (יחזקאל מד, ל) להניח ברכה אל ביתך. בלא שלום, דכתי' (שמואל א כה, ו) ואתה שלום וביתך שלום. בלא חיים, דכתי' (קהלת ט, ט) ראה חיים עם אשה אשר אהבת. א"ר אלעזר, כל מי שאין לו אשה אינו אדם, שנא' (בראשית ה, ב) זכר ונקבה בראם [וגו'] ויקרא את שמם אדם.

וגרסי' במ' פסחים בפרק ערבי פסחים, ת"ר שמונה הם כמנודים לשמים, מי שאין לו אשה, מי שאין לו בנים, ומי שיש לו בנים ואינן מגדלן לתלמוד תורה, ומי שאין לו תפלין בראשו, ומי שאין לו בזרועו, וציצית בבגדו, ומזוזה בפתחו, והמונע מנעליו מרגליו. ויש אומרים, מי שאינו מסב בחבורה של מצוה.

ת"ר ובנחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל. מלמד שאין שכינה שורה על פחות משני אלפי רבבות. הרי שהיו ישראל שני אלפי רבבות חסר אחד, ואחד לא עסק בפריה ורביה, גורם לשכינה שתסתלק מישראל. אבא חנין אומר משום ר' אלעזר, חייב מיתה, שנא' (במדבר ג, ד) וימת נדב ואביהוא, ובנים לא היו להם, הא היו להם בנים לא מתו. אחרים אומרים, גורם לשכינה שתסתלק מישראל, שנא' (בראשית יז, ז) להיות לך לאלהים ולזרעך אחריך, בזמן שזרעך אחריך שכינה שרויה, אין זרעך אחריך, על מי שורה, על העצים או על האבנים.

וגרסי' במדרש יהי אור הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד. אשריהם ישראל, שהם אחוזים בהב"ה והב"ה אחוז בהם. ומאהבתו בישראל קראם עבדים, שנא' (ויקרא כה, נה) כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם. לאחר כן קראם בנים, שנא' ( דברים יד, א) בנים אתם לה' אלהיכם. ולאחר כן קראם אחים ורעים, שנא' (תהלים קכב, ח) למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך. וקרא אותם אחים מאהבתו בהם, כדי לשכן שכינתו ביניהם. הה"ד הנה מה טוב ומה נעים וגו'. א"ר שמעון, זיווג זכר ונקבה נקרא אחד, לפי שזכר בלא נקבה חצי גוף הוא, וחצי אינו אחד שלם. וכשאדם מזדווג לבת זוגו נקרא אחד, שנא' (בראשית ב, כד) על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד. כך כשהב"ה מזדווג לכנסת ישראל ובונה בית המקדש נקרא אחד, שנא' (זכריה יד, ט) והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. וכשישראל מייחדים אותו בכל יום ואומרים שמע ישראל וגו', כאלו נזדווגו בשכינה, ואז שמו של הב"ה אחד.

וגרסי' בספרא דאגדתא דבי רב וייצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה וגו'. בראו מן העליונים ומן התחתונים, מן האדמה ומן העליונים, ויפח באפיו נשמת חיים, כדי שיהיו קשורים זה בזה. לפיכך כשידבק אדם בבת זוגו הראויה לו, בששון ובשמחה ובאהבה, וכוונתו לשם שמים, מולידין בן ובת, שהם פריה ורביה, אז הוא שלם למעלה ולמטה, ומכבד שמו של הב"ה. אבל אדם שלא רצה להיות שלם, ולא נתעסק במצות פריה ורביה עם בת זוגו הראויה לו, טוב לו שלא נברא בעולם, וכשנשמתו יוצאה מגופו אינה שבה למקומה הראשון, לפי שמיעט הצלם והדמות. לפי' ישתדל אדם לישא אשה הראויה לו, ויעסוק במצות פריה ורביה, כדי שיהיה שלם.